

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ภาพตายตัวของตัวละครต่าง ๆ ในภาพยนตร์ไทย” นี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เทคนิควิธีวิจัยด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) การวิจัยเอกสาร (Document Research) และการวิเคราะห์ตีความเชิงสัญลักษณ์ (Iconography) เพื่อทำความเข้าใจกับลักษณะภาพตายตัวของตัวละครในภาพยนตร์ไทย

แหล่งข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “ภาพแบบฉบับตายตัวของตัวละครต่าง ๆ ในภาพยนตร์ไทย” ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของแหล่งข้อมูลไว้ 3 ประเภทคือ

1. แหล่งข้อมูลประเภทตัวบุคคล

ผู้เชี่ยวชาญด้านภาพยนตร์ไทย ได้แก่ คุณภราดร เล็กประเสริฐ
ผู้เขียนบทภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ ได้แก่ คุณวาทินีย์ ใฝ่ฟ้ากร

2. แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร

ข้อมูลเอกสารได้แก่ หนังสือ ตำรา งานวิจัยทางด้านภาพยนตร์ รวมถึงบทความ บทสัมภาษณ์ และบทวิจารณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ไทย

3. แหล่งข้อมูลประเภทวัตถุทัศน

ประกอบด้วยภาพยนตร์ไทยที่ออกฉายในช่วงปี พ.ศ.2500 – 2549 จำนวน 22 เรื่อง ทั้งนี้ไม่ได้เลือกภาพยนตร์ตามลำดับความนิยมหรือรายได้ แต่ได้เลือกภาพยนตร์จากกลุ่มภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยม โดยให้ความหลากหลายของแนวภาพยนตร์ ผู้สร้าง ขณะเดียวกันก็ให้มีความครอบคลุมช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา

ทั้งนี้ภาพยนตร์ที่ได้ทำการคัดเลือกไว้ในเบื้องต้นจำนวน 22 เรื่อง เพื่อนำมาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบมีดังต่อไปนี้

ชื่อภาพยนตร์	ปีที่ออกฉาย	ผู้กำกับ
1. แม่นาคพระโขนง	2502	รังสี ทัศนพยัคฆ์
2. อวสานอินทรีแดง	2506	เนรมิต
3. โนห์รา	2509	เชิด ทรงศรี
4. เพชรตัดเพชร	2509	คุณาวุฒิ, พันคำ
5. จุฬาทรีคุณ	2510	ดอกดิน กำญญามาลัย
6. โทน	2513	เปี้ยก โปสเตอร์
7. มนต์รักลูกทุ่ง	2513	รังสี ทัศนพยัคฆ์
8. เขาชื่อกานต์	2516	ม.จ. ชาตรีเฉลิม ยุคล
9. ชุมแพ	2519	จรัล พรหมรังษี
10. ไกรทอง	2523	เนรมิต
11. บ้านทรายทอง	2523	รุจน์ รณภพ
12. ลูกสาวกำนัน	2524	สมบัติ เมทะนี
13. ถ้าเธอยังมีรัก	2524	ม.จ. ชาตรีเฉลิม ยุคล
14. น้ำพุ	2527	ยุทธนา มุกดาสนิท
15. บุญชูผู้น่ารัก	2531	บัณฑิต ฤทธิ์ถกล
16. พริกขี้หนูกับหมูแฮม	2532	สมจริง ศรีสุภาพ
17. โลกทั้งใบให้นายคนเดียว	2538	ราเชนทร์ ลิ้มตระกูล
18. 2499 อันธพาลครองเมือง	2540	นันทรี นิมิบุตร
19. บิดีฟูلب็อกเซอร์	2546	เอกชัย เอื้อครองธรรม
20. กุมภาพันธุ์	2546	ยุทธเลิศ สิปปภาค
21. องค์บาก	2546	ปรัชญา ปิ่นแก้ว
22. จดหมายรัก	2547	ผอูน จันทรศิริ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลลักษณะของตัวละครในภาพยนตร์ไทย โดยแบ่งกลุ่มตัวละครออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบไปด้วย กลุ่มตัวละครหลัก กลุ่มตัวละครรอง โดยในแต่ละกลุ่มได้แบ่งแยก

ย่อยเป็นประเภทตัวละครต่าง ๆ โดยยึดหลักการแบ่งประเภทตัวละครตามแบบจารีตการแสดงของไทย ดังต่อไปนี้

ตัวละครหลัก	ตัวละครรอง
พระเอก	ตัวอุจฉา
นางเอก	ตัวตามพระ ตัวตามนาง
ผู้ร้าย	

วิธีการรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลประเภทตัวบุคคล จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จุดประเด็นสำคัญและบันทึกคำสัมภาษณ์ด้วยเทปบันทึกเสียง โดยประเด็นที่ทำการสัมภาษณ์ประกอบไปด้วยลักษณะของภพตายตัวของตัวละครต่าง ๆ ในภาพยนตร์ไทย เหตุผลหรืออิทธิพลที่อยู่เบื้องหลังการใช้ภพตายตัวดังกล่าวนั้น ผลของการใช้ภพตายตัวของตัวละครที่เกิดกับภาพยนตร์ไทย และเมื่อภาพยนตร์ไทยพยายามพัฒนาสู่มาตรฐานสากล ภพตายตัวของตัวละครในภาพยนตร์ไทยพัฒนาไปอย่างไร
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร ซึ่งเคยมีผู้ศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือใกล้เคียงกัน โดยทำการสืบค้นข้อมูลจากห้องสมุดต่าง ๆ ซึ่งประเด็นที่จะทำการศึกษารวบรวมประกอบไปด้วย ลักษณะภพตายตัวของตัวละครต่าง ๆ ในภาพยนตร์ไทยในแต่ละยุคสมัย และปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องต่อการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการของภาพยนตร์ไทย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการชมภาพยนตร์จากวิทัศน์ทั้งภาพยนตร์ไทยที่ได้คัดเลือกไว้ในเบื้องต้นจำนวน 22 เรื่อง และภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์อื่น ๆ ที่อาจเป็นประโยชน์เพื่อนำมาใช้เป็นประเด็นในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่อง "ภาพตายตัวของตัวละครต่าง ๆ ในภาพยนตร์ไทย" ครั้งนี้ ในการวิเคราะห์ลักษณะภาพตายตัวของตัวละคร ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์ตีความเชิงสัญลักษณ์ (Iconography) เป็นหลักในการวิเคราะห์

Panofsky (อ้างถึงใน Van Leeuwen, 2001) ได้สรุปวิธีการวิเคราะห์ตีความเชิงสัญลักษณ์ไว้ว่า เป็นการวิเคราะห์ที่ต่างจากการวิเคราะห์สัญลักษณ์ (Semiotics) เพราะการวิเคราะห์ตีความเชิงสัญลักษณ์ต้องวิเคราะห์ทั้งตัวบท และศึกษานริบท โดยต้องยอมรับว่าความหมายของงานศิลปะจากยุคอดีต ไม่ใช่เพียงแค่การถ่ายทอดข้อมูลความรู้ระหว่าง "วัตถุ" กับ "สัญลักษณ์" แต่จะต้องเปรียบเทียบถึงการถ่ายโยงความหมาย และการวิจัยเอกสาร เพื่อนำมาใช้สนับสนุนในการตีความ

Van Leeuwen (อ้างแล้ว) ได้จัดแบ่งชั้นของสัญลักษณ์ออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. Representational meaning ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับ ความหมายโดยอรรถ (Denotation) ซึ่ง Panofsky เรียกว่าเป็นประเด็นเบื้องต้น หรือประเด็นโดยธรรมชาติ ซึ่งอธิบายให้เราได้รับรู้อะไรต่าง ๆ นั้นเป็นภาพตัวแทนของอะไร โดยอาศัยความเข้าใจจากประสบการณ์ จารีต และวิธีการแปลงรูป
2. Iconographical symbolism ซึ่งเป็นระดับของ "วัตถุ" กับ "สัญลักษณ์" แต่ไม่ได้แทนความหมายถึงเฉพาะคน สิ่งของ หรือสถานที่ แต่หมายรวมถึง ความคิด หรือแนวคิดที่แฝงมาพร้อมกันด้วย ซึ่ง Panofsky ให้คำจำกัดความว่าเป็น ประเด็นทางจารีต หรือประเด็นทฤษฎี
3. Iconological symbolism หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ความหมายเชิงอุดมคติ (Ideological meaning) ซึ่งการวิเคราะห์ในขั้นนี้ Panofsky กล่าวว่าจะต้องสืบค้นไปถึงรากที่ซ่อนอยู่ ซึ่งจะเผยให้เห็นถึงทัศนคติพื้นฐานเกี่ยวกับ ชนชาติ ช่วงเวลา ชนชั้น ศาสนา หรือความโน้มน้ำหนักเชิงปรัชญา

ดังนั้นในการวิเคราะห์ภาพตายตัวของตัวละครต่าง ๆ ในภาพยนตร์ไทย ด้วยวิธีการวิเคราะห์ตีความเชิงสัญลักษณ์ ผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลจากการสังเกตลักษณะตัวละครจากการชมภาพยนตร์ไทยที่คัดเลือกไว้ในเบื้องต้นจำนวน 22 เรื่อง โดยนำข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญ มาใช้ประกอบการวิเคราะห์ ขณะเดียวกันก็จะทำการเปรียบเทียบกับข้อมูลเอกสารซึ่ง

เคยมีผู้ศึกษาไว้ในประเด็นที่ใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประมวลออกมาเป็นลักษณะภาพตายตัวของตัวละครต่าง ๆ ในภาพยนตร์ไทย

สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาพตายตัวของตัวละครในภาพยนตร์ไทย และผลของภาพตายตัวในแง่การสื่อสารกับมวลชน ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์โดยศึกษาจากเอกสาร หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันก็จะนำมาวิเคราะห์ร่วมกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงอาจใช้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ ที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ประกอบด้วย

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลการวิจัยผู้วิจัยจะทำการแยกออกเป็นบท ๆ ดังต่อไปนี้

บทที่ 1

บทนำ เสนอถึงที่มาและความสำคัญของปัญหา ปัญหานำวิจัย วัตถุประสงค์ ข้อสันนิษฐาน ขอบเขตการศึกษา นิยามศัพท์ และผลที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2

นำเสนอถึงแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3

นำเสนอระเบียบวิธีวิจัย โดยกล่าวถึงแหล่งข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4

นำเสนอผลการวิจัยภาพตายตัวของตัวละครต่าง ๆ ในภาพยนตร์ไทย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ